

‘Als je door Gods ogen kijkt, verdwijnt de paniek’

De slavernij afgeschaft? Dat zou je denken, maar op dit moment zijn er wereldwijd meer slaven dan ooit. Wie hier dagelijks tegen strijdt, is Gary Haugen, oprichter en directeur van International Justice Mission. Afgelopen zomer was hij hoofdspreker op Opwekking. “Gebed is de sleutel om het vol te houden.”

Wat bezielt je? Wat drijft je? In deze serie interviews gaan we in gesprek met mensen die hun inspiratiebronnen prijsgeven.

Mensenrechtenadvocaat Gary Haugen (56) is een lieve man met een veel zachtere manier van doen dan zijn rechtlijnige kapsel doet vermoeden. Begin dit jaar sprak hij in Washington nog op het National Prayer Breakfast waar Trump voorging in gebed, en enkele jaren eerder noemde Obama International Justice Mission (IJM) nog ‘het werk van God’. Maar op het terras van het hotel waar Gary afgelopen zomer verbleef, is de IJM-directeur niet te beroerd eerst uitgebreid interesse te tonen in zijn gesprekspartner. Al met al niet direct wat je zou verwachten van de leider van een organisatie die – simpel gezegd – boeven vangt. Preciezer: IJM, ’s werelds grootste organisatie in de strijd tegen slavernij, wil slaven bevrijden, slaafeigenaren laten opsluiten en slavenhandel kapotmaken. Voorgoed.

Maar ondanks zijn zachte ogen en dito stem wil je met Gary geen ruzie krijgen. Hij doet aan crossfit, een vorm van fitness die gewichtheffen, atletiek en gymnastiek combineert. En hij is goed: vorig jaar eindigde hij in de leeftijdscategorie van 55 tot 59 jaar op de zevende plek – wereldwijd.

“Als je op mijn leeftijd stug blijft doorgaan, kom je vanzelf steeds hoger op de lijst, omdat de rest het loodje legt. Dus hoe langer ik blijf leven, des te hoger eindig ik. Als

‘Nu sport ik vooral om mijn stress kwijt te raken’

kind hield ik van sport. Ik wilde American football-prof worden, maar daar bleek ik te klein voor. Nu sport ik vooral om m’n stress kwijt te raken.”

Wat is het meest stressvolle aspect van uw werk?

“IJM strijdt tegen geweld. Sommigen van onze mensen zijn non-stop in gevaar. Ze infiltreren in gebieden waar gewelddadige mensen actief zijn. Onze professionals weten hoe ze hiermee moeten omgaan, maar het blijft een risicovolle taak. Af en toe krijg ik een nachtelijk telefoontje

omdat er iemand van ons vermist is. Het dieptepunt was in 2016, toen de Keniaanse IJM-advocaat Willie Kimani tien dagen vermist was. Uiteindelijk is hij gemarteld en vermoord, waarna zijn lichaam in een rivier gedumpt werd. Ook de cliënt die hij bijstond in een zaak tegen corrupte politieagenten én de taxichauffeur die bij hen was, zijn vermoord. Gelukkig was dit de enige keer sinds de oprichting van IJM in 1997 dat mensen vanwege dit werk om het leven zijn gekomen.”

Houdt zo’n gebeurtenis u ’s nachts wakker?

“Dat kan niet als je dit werk wilt blijven doen. Met collega’s praten we er uiteraard uitgebreid over door; we moeten onszelf trainen de last van zo’n gebeurtenis niet zelf te willen dragen, maar over te dragen aan God. Hij is uiteindelijk de eindverantwoordelijke, niet wij. Als dat je houding niet is, ga je eraan onderdoor. Zo’n oefening begint met zelfonderzoek: wat voel ik als dit gebeurt? Waar maak ik me zorgen over, en waarom? Het gevoel dat vervolgens bij de meesten opborrelt, is angst. Stress. Daarom houden maar weinig mensen van een tijdje stil en alleen zijn. Bij IJM beginnen we elke dag met een half uur stilte, om ruimte te bieden aan die zelfreflectie. Daarna werken we tot 11.00 uur, om vervolgens samen te bidden.”

Momenten van treurnis

“Daarnaast maken we ruimte voor momenten van treurnis; momenten waarin we onze angsten, ons verdriet en onze zorgen uiten richting God,” vervolgt Gary. “Daar moet je eerlijk over zijn. Aan de andere kant helpt zo’n stiltemoment ook om op adem te komen, om op een gedisciplineerde manier vreugde te vinden, ondanks moeilijke situaties. Wie toetreedt tot IJM, treedt ook toe tot een gemeenschap die zich geestelijk oefent. Wat dat betreft gaat het bij ons verder dan een 9-tot-5-baan.”

Zou je die houding van gebed en afhankelijkheid het geheim van IJM kunnen noemen?

“In ieder geval is het voor mij de sleutel om het vol te houden. Want werken aan gerechtigheid is absoluut een marathon, geen sprint.”

De IJM-medewerkers die ik ken, zijn stuk voor stuk enorm betrokken op de organisatie. Hoe verklaart u dat?

“Daar heb ik twee redenen voor. Enerzijds helpt het dat we een glasheldere missie hebben. Wij strijden voor mensen die leven in slavernij, onder druk van gewelddadige overheersers. Ze worden geslagen,

mishandeld, verkracht. Hopelijk ervaren onze medewerkers dat ze betrokken zijn bij een strijd tussen leven en dood. De tweede reden: ik denk dat onze mensen midden in deze strijd voor rechtvaardigheid iets van God ervaren.”

Wanneer ervoer u zelf voor het laatst iets van God?

“Dat is een prachtige vraag...” Gary kijkt ruim een halve minuut stil voor zich uit, schijnbaar zonder zich hier ongemakkelijk over te voelen. Dan, voorzichtig: “Meestal zijn het kleine dingen. Een hint van God dat ik moet stoppen met me zorgen te ma-

‘Ik heb Hem nooit hoorbaar iets horen zeggen’

ken over iets specifiek, bijvoorbeeld. Vaak vraag ik Hem mij te laten zien hoe Hij naar een situatie kijkt, want als je door Gods ogen kunt kijken, verdwijnt de paniek. Overigens heb ik Hem nooit hoorbaar iets horen zeggen. Meestal ga ik rustig zitten en onderzoek ik in stilte de indrukken van mijn hart en geest.”

Sensatie van genot

“Ik heb veel favoriete Bijbelverzen die passen bij verschillende momenten,” vertelt Gary even later. “Op dit moment is dat Kolossenzen 1 vers 11 en 12, waar staat: ‘En u zult door Zijn luisterrijke macht de kracht ontvangen om alles vol te houden en alles te verdragen. Breng dus met vreugde dank aan de Vader. Hij stelt u in staat om te delen in de erfenis die alle heiligen wacht in het licht.’ In dat kleine stukje gebeurt nogal wat, toch?” Gary herhaalt langzaam het eerste tekstgedeelte, terwijl een grote glimlach doorbreekt op zijn gezicht. “De Amerikaanse filosoof Dallas Willard heeft veel voor me betekend. Hij definieert vreugde als de sensatie van genot. Maar ik glimlach ook vanwege de humor in deze tekst. Iets wordt humoristisch vanwege het verrassingselement – je verwacht het ene, terwijl het andere gebeurt. Die verrassing lees ik in dit Bijbelgedeelte: de almachtige God wil Zijn glorieuze kracht en goddelijke goedheid delen met kleine, feilbare mensen. Daar kan ik vreugdevol om lachen.”

Gods mensen

Terug naar de beginjaren van IJM. Terwijl hij een slok koffie neemt, blikt Gary terug

op die tijd waarin hij startte als onderzoeker van politiegeweld in de Verenigde Staten. Daarna, in 1994, ging hij naar Rwanda om leiding te geven aan het VN-onderzoek naar genocide. Daar kwam hij in aanraking met de wereld van armoede en slavernij. “Mensen vroegen: ‘Waar was God tijdens die genocide?’ Maar mijn vraag werd steeds meer: waar waren Gods mensen? In een VN-studie las ik dat vier miljard mensen in geweldssituaties niet wettelijk beschermd worden. Omdat ik geen organisatie kon vinden die hiertegen in het geweer kwam, richtte ik die zelf op.”

Pijnlijk besef

Thuis zat Gary midden in de bekende tropen jaren waar menig jong gezin doorheen moet. Op dat moment realiseerde hij zich nog niet hoe intensief het opstarten van IJM zou zijn, en hoe vaak hij van huis zou zijn. “Al gauw daalde het – nogal pijnlijke – besef in dat ik mijn bediening nooit goed zou kunnen doen als ik tegelijkertijd mijn gezin zou verwaarlozen,” vertelt hij peinzend. “Dit werd meteen duidelijk in de eerste IJM-zaak. De directeur van een christelijke school in Burundi zou geëxecuteerd worden vanwege een etnisch-politiek conflict, en met IJM wilden we hem redden. Ik besloot er zelf naartoe te gaan, maar mijn vrouw zat thuis met drie kinderen onder de 2 jaar, terwijl ze hoogzwanger was. De avond voordat ik naar Burundi zou vliegen, belde ze op met de boodschap: ‘Ik red het niet alleen.’ Ik besloot mijn vlucht om te boeken.”

God bestuurt IJM

Ondertussen naderde de executiedatum en kreeg Gary het gevoel dat hij de school-directeur liet stikken door voor zijn vrouw te kiezen. “Ik besloot het aan God over te geven, Hij moest het dan maar regelen. Eenmaal thuis opende ik mijn mail en las dat de directeur was vrijgelaten én vrijgesproken. De les die ik hier leerde, was dat

God zegt: ‘Jouw strijd voor gerechtigheid is Mijn strijd, Ik ga voorop en nodig je uit om mee te doen, maar niet ten koste van je gezin.’ Na die tijd is dit steeds weer bevestigd. God bestuurt IJM, dus uiteindelijk is het Zijn verantwoordelijkheid. Ik lever mijn bescheiden bijdrage. Als ik zou veronderstellen dat Gods werk mijn verantwoordelijkheid is, zullen uiteindelijk zowel ikzelf als anderen onder die druk bezwijken.”

Hoe is het om getrouwd te zijn met Gary Haugen?

“Best interessant, denk ik. We zijn 29 jaar getrouwd. Het is een combinatie van een soms extreem – vanwege mijn baan – en dan weer doodnormaal leven. Men noemt mijn vrouw Jan ook wel de grappige helft van ons twee. Ze is zeer uitbundig, iedereen in onze straat kent Jan. Ze is nieuwsgierig, genereus, vreugdevol én een heel goede moeder van onze vier kinderen, twintigers inmiddels. Ik vind het heerlijk om het leven met haar te delen. Het geheim van ons huwelijk? Vreugde en genade, denk ik. We zijn gevallen mensen en dus doen we elkaar soms pijn, wat we door Gods genade steeds weer kunnen herstellen.”

Heeft u ergens spijt van?

“Tijdens de beginjaren van IJM hadden we bepaald niet de wijsheid in pacht. Voor Jan was de druk te zwaar; dat had anders gemoeten en daar heb ik spijt van. Het is

‘Bij IJM beginnen we elke dag met een half uur stilte’

helemaal goed gekomen, dus daarom zei ik eerder dat genade in een huwelijk zo belangrijk is. En eerlijkheid. Jan was eerlijk genoeg om te zeggen: op deze manier gaat het voor mij niet werken. Dat gaf mij de gelegenheid het anders aan te pakken. Samen onderzochten we de vraag hoe we konden doorgaan op een manier die we langer zouden volhouden en waar we beiden meer plezier aan zouden beleven. Sindsdien besloot ik minder te reizen. Nu ben ik nog maar zes nachten per maand op reis, plus drie langere reizen per jaar. Elke familie is anders, maar voor ons werkt dit.”

Wat is de belangrijkste boodschap die u uw kinderen meegeeft?

“Dat God, hun Schepper, van ze houdt. Als

dat het fundament is, komt alles goed. De meeste kinderen leren dat God te vertrouwen is door wat ze zien bij hun ouders, niet zozeer door wat hun ouders vertellen. Zo leven wij onze kinderen ook voor. Ik ben er dankbaar voor dat ze alle vier in God geloven, want daar hebben wij zelf niets in te vertellen.”

In een eerder interview zei u dat het voor een leider belangrijk is je afgoden en valkuilen te kennen. Wat zijn die van uzelf?

“Die heb ik niet. Geintje.” Een denkpaauze. “Een afgod is iets waar we onze angst op projecteren. Mijn afgod zou prestatie kunnen zijn. Hard werken, slim zijn, het goede doen. Daar vertrouw ik soms te veel op, alsof mijn prestaties zaligmakend zijn. Afgoden zijn tricky: voordat je het weet,

hebben ze je in hun greep. Nog zo’n afgod is de mening van anderen over mij. Daar heb ik na 56 jaar nog steeds last van. Het verbaast me hoe hardnekkig die zwakte in mijzelf is. Tegelijk ben ik hoopvol, want ik heb er minder last van dan vroeger. En ik kijk ernaar uit om ouder te zijn, in de verwachting dat ik dan nóg minder last heb van die afgoden.”

Wat zou je willen zeggen tegen de Gary van 20 jaar oud?

Lachend: “Ik zou het zeggen, maar hij zou niet luisteren, dat is het probleem. Maar ik zou hem vertellen dat-ie wat moet ontspannen. Jezus nodigt ons daar altijd toe uit. Als jongeman maakte ik me nogal zorgen om de toekomst. Terwijl: hoe bezorgder je bent over je eigen toekomst,

des te moeilijker je andere mensen kunt liefhebben. De 20-jarige Gary zou wat minder geobsedeerd door zichzelf moeten zijn en God meer moeten vertrouwen. Inmiddels heb ik zo vaak ervaren dat God te vertrouwen is dat deze houding me een stuk gemakkelijker afgaat. Daardoor leef ik een stuk ontspannener. Vraag maar aan mijn vrouw.”

Geen onhaalbare kaart

Ondanks deze ontspannen levenshouding is de visie van IJM allesbehalve bescheiden. Hun doel? Red duizenden mensen, bescherm er miljoenen en bewijs dat een rechtvaardige wereld voor de armen mogelijk is. Grote woorden, maar zeker geen onhaalbare kaart, zegt Gary. “De eerste tien

‘Het verbaast me hoe hardnekkig die zwakte in mijzelf is’

jaar werkten we aan individuele zaken van slavernij, mishandeling, verkrachting of diefstal van grondgebieden. We redden in die periode een paar honderd mensen per jaar. In 2007 stelden we onszelf als doel om in 2017 minimaal drieduizend mensen per jaar te redden. Dat is gelukt, momenteel redden we zo’n 4500 mensen per jaar. Om uiteindelijk miljoenen mensen te beschermen, moeten we het rechtssysteem in sommige landen veranderen. We halen dus niet alleen kinderen uit bordelen in Cambodja, maar veranderen het lokale rechtssysteem, zodat alle kinderen daar bescherming genieten.”

U wordt ook wel de William Wilberforce van deze tijd genoemd. Zegt zo’n benaming u iets?

“Ik vind hem een held, dus als mensen mijn werk met dat van hem associëren, is dat prachtig. Maar William Wilberforce had een veel moeilijker taak dan ik. Hij probeerde slavernij in het Britse rijk – het economisch centrum van die tijd – te stoppen op het moment dat slavernij de motor van de economie was. Tegenwoordig speelt slavernij die rol in de wereld-economie niet meer, wij proberen criminele slavenhandelaars op te sluiten. Daarom bemoedig ik mensen vaak door te zeggen dat zij de eerste generatie zijn die slavernij kan stoppen. Dat is geweldig, als je bedenkt hoe oud slavernij is.”

Personalia

- 56 jaar.
- Getrouwd met Jan en vader van vier kinderen.
- Studeerde sociale wetenschappen aan Harvard College.
- Was in de jaren 80 lid van het Nationale Initiatief voor verzoening in Zuid-Afrika.
- Werkte daarna bij het Amerikaanse Departement van Justitie.
- Richtte in 1997 International Justice Mission (IJM) op.

 IJMNl.org